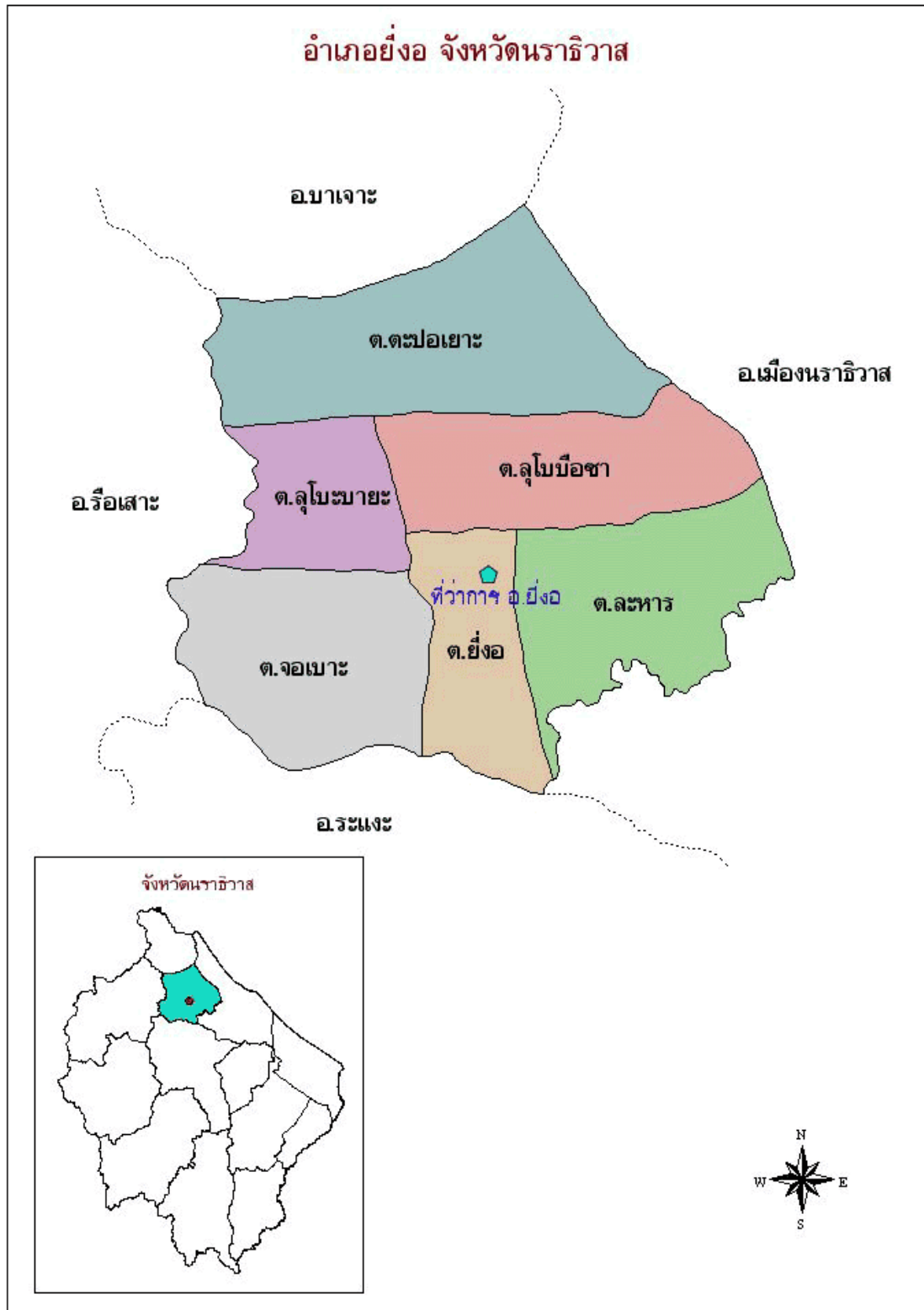
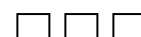

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แผนที่อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส

ภาคผนวก ข
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

“การตะอวะฮุของคณะกรรมการประจำมัสยิดในการส่งเสริมการเศาะลาฮุญะมาอะฮ์ในอำเภอ ยี่งอ
จังหวัดนราธิวาส”

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้สำหรับตัวแทนของคณะกรรมการประจำมัสยิดและประชาชนในอำเภอ ยี่งอ จังหวัดนราธิวาส เป็นผู้ตอบ
2. แบบสอบถามนี้จัดทำขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ “เพื่อศึกษาการตะอวะฮุของคณะกรรมการประจำมัสยิดในการส่งเสริมการเศาะลาฮุญะมาอะฮ์ในอำเภอ ยี่งอ จังหวัดนราธิวาส” จึงใคร่ขอความกรุณาจากท่านได้โปรดตอบแบบสอบถามตามสภาพความเป็นจริงให้มากที่สุด คำตอบของท่านจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาคะอวะฮุของคณะกรรมการมัสยิดในการส่งเสริมการเศาะลาฮุญะมาอะฮ์และสามารถนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคณะกรรมการมัสยิดในอำเภอ ยี่งอ ให้มีความเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพที่สอดคล้องกับหลักการอิสลาม
3. การประมวลผลการวิจัยจะพิจารณาในภาพรวม จึงไม่มีผลกระทบทต่อการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติหน้าที่ของท่านแต่ประการใด
4. ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลทุกอย่างเป็นความลับ
5. แบบสอบถามนี้มี 2 ตอน ได้แก่
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
ตอนที่ 2 การตะอวะฮุของคณะกรรมการประจำมัสยิดในการส่งเสริมการเศาะลาฮุญะมาอะฮ์ในอำเภอ ยี่งอ จังหวัดนราธิวาส

โปรดตอบให้ครบทุกตอน ทุกข้อ เพื่อความสมบูรณ์ของข้อมูลในการศึกษารั้งนี้

ลงชื่อ.....ผู้เก็บข้อมูล
วันที่.....
เวลา.....น. ถึง.....น.
ลงชื่อ.....ผู้ตรวจสอบ

ตอนที่ 1

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อความและเติมข้อความในช่องว่างที่ให้ไว้

1. ประเภทของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. ประเภทของผู้ตอบแบบสอบถาม

- 1.1.1 อีหม่าม
- 1.1.2 คอเต็บบ
- 1.1.3 บิลาล
- 1.1.4 อื่น ๆ ตำแหน่ง(ระบุ).....

1.2 ประชาชนทั่วไป

- 1.1 เจ้าบ้าน
- 1.2 ผู้อาศัย

2. อาชีพ

- 1. เกษตรกร
- 2. ค้าขาย
- 3. ข้าราชการ
- 4. อื่น ๆ (ระบุ).....

3. รายได้ของครอบครัว

- 1. ต่ำกว่า 4,001 บาทต่อเดือน
- 2. ระหว่าง 4,001 – 6,000 บาทต่อเดือน
- 3. ระหว่าง 6,001 – 8,000 บาทต่อเดือน
- 4. ระหว่าง 8,001 – 10,000 บาทต่อเดือน
- 5. มากกว่า 10,000 บาทต่อเดือน

4. ที่อยู่ปัจจุบัน ชื่อมัสยิด..... หมู่ที่..... ตำบล.....

5. อายุ

- 1. ระหว่าง 16 - 25 ปี
- 2. ระหว่าง 26 - 35 ปี
- 3. ระหว่าง 36 – 45 ปี
- 4. มากกว่า 45 ปี (ระบุ).....

7. สถานภาพสมรส

- 1. โสด
- 2. สมรส
 - 2.1 อยู่ด้วยกัน
 - 2.2 แยกกันอยู่แต่ไม่ได้หย่าร้าง
- 3. หม้าย(คู่สมรสเสียชีวิต)
- 4. หย่าร้าง

8. ระดับการศึกษาสามัญที่สำเร็จ

- 1. ไม่ได้รับการศึกษา
- 2. ต่ำกว่าประถมศึกษา
- 3. ประถมศึกษาหรือเทียบเท่า
- 4. มัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า
- 5. มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า
- 6. อนุปริญญาหรือเทียบเท่า
- 7. ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า
- 8. สูงกว่าปริญญาตรี
- 9. อื่น ๆ (ระบุ).....

9. ระดับการศึกษาศาสนาที่สำเร็จ

- 1. ไม่ได้รับการศึกษา
- 2. ตาดีกา
- 3. อิบติคาลัย
- 4. มุตะวัสซิก
- 5. ชานาวี
- 6. อนุปริญญาหรือเทียบเท่า
- 7. ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า
- 8. สูงกว่าปริญญาตรี
- 9. อื่น ๆ (ระบุ).....

10. สถาบันการศึกษาศาสนาที่สำเร็จ(สำหรับผู้ตอบแบบสอบถาม ข้อ 9 ตั้งแต่ข้อที่ 5 – 8)

- 1. สถาบันปอเนาะ
- 2. โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม
- 3. มหาวิทยาลัยในประเทศ
- 4. มหาวิทยาลัยต่างประเทศ โปรกระนูประเทศ.....

ตอนที่ 2

การละอวະฮุของคณะกรรมการประจำมัสยิดในการส่งเสริมการเสาะลาฮุญมาอะฮุในอำเภอเชียง
จังหวัดนราธิวาส

1. โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องด้านขวามือที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่าน

ใช่ คือ ข้อความหรือประโยคดังกล่าวถูกต้องทั้งหมด

ไม่ใช่ คือ ข้อความหรือประโยคดังกล่าวไม่ถูกต้องแม้บางส่วน

จุดประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อประเมินความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายและความสำคัญของการละอวະฮุใน
อิสลาม

ที่	ข้อความ	ความคิดเห็น	
		ใช่	ไม่ใช่
1	การละอวະฮุ คือ เชิญชวนสู่ความดีและห้ามปรามความชั่ว		
2	การข้มเมื่อพบปะเพื่อนมนุษย์ทั้งมุสลิมและต่างศาสนิกเป็นส่วนหนึ่งของ ละอวະฮุ		
3	การเป็นตัวอย่างที่ดีแก่เพื่อนมนุษย์ทั้งมุสลิมและต่างศาสนิกเป็นส่วน หนึ่งของละอวະฮุ		
4	การพูดคุย สนทนา นำเสนออิสลามกับมุสลิมด้วยกันหรือแก่ต่างศาสนิก เป็นวิธีการละอวະฮุอย่างหนึ่ง		
5	การละอวະฮุวาญิบสำหรับมุสลิมทั้งชายและหญิงที่บรรลุนิติภาวะ ทุกคน		
6	การห้ามปรามสิ่งไม่ดี(ศาสนบัญญัติห้าม)นั้นวาญิบสำหรับมุสลิมทุกคน ตามแต่ความสามารถ		
7	การที่บุคคลหนึ่งบุคคลใดไม่มีความรู้สึกรังเกียจต่อสิ่งที่ศาสนาไม่อนุมัติ แสดงว่าเขาไม่มีอิหม่าน		
8	การห้ามปรามด้วยจิตเจ้านั้นเป็นบุคคลที่มีอิหม่านที่อ่อนแอที่สุด		
9	การละอวະฮุเป็นหน้าที่ของคนกลุ่มหนึ่งโดยเฉพาะ เช่น ผู้รู้(อุลามาอ) ดัลลิม		
10	นบีมุฮัมมัดใช้เวลาในการละอวະฮุที่มักกะฮุ 13 ปี และที่มะดีนะฮุ 10 ปี		
11	การละอวະฮุ ต้องดำเนินตลอดเวลา ทุกสถานการณ์ตามแต่ความสามารถ		
12	การละอวະฮุจะไม่พ้นจากตัวมุสลิม เพียงเพราะเขาคาดคิดและประเมินว่า การละอวະฮุของเขานั้นไม่เกิดประโยชน์ใด ๆ		

จุดประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อประเมินความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายและความสำคัญของการละฮัจญ์ในอิสลาม(ต่อ)

ที่	ข้อความ	ความคิดเห็น	
		ใช่	ไม่ใช่
13	คนที่แนะนำให้กระทำความดี เขาจะได้รับผลบุญดังผู้ที่กระทำตามที่เขาสั่งไว้		
14	คำพูดของนักคานธีในการเชิญชวนสู่อัลลอฮ์ เป็นคำพูดที่ประเสริฐ		
15	นักละฮัจญ์จำเป็นต้องออก 3 วัน ทุก ๆ เดือน 40 วัน หรือ 4 เดือน เป็นรูปแบบที่ประเสริฐและถูกต้องตามแนวทางของท่านนบี		
16	ผลตอบแทนของนักคานธี หากว่าชายคนหนึ่งได้รับฮิญาบด้วยสาเหตุจากเขาแล้ว ผลตอบแทนของย้อมดีกว่าอูฐสีแดง		
17	การเสาะลาฮัจญ์มาอะฮ์ซอมีมีความดีเหนือกว่าเสาะลาฮัจญ์คนเดียวถึง 27 เท่า		
18	เสาะลาฮัจญ์มาอะฮ์ซอมีที่มัศยิดนั้นเป็นแบบอย่างของท่านนบีมุฮัมมัดและผู้เจริญรอยตาม		
19	ผู้ที่เดินทางเพื่อมาเสาะลาฮัจญ์มาอะฮ์ซอมีที่มัศยิดในสภาพที่มีรูกูนั้นอัลลอฮ์จะลบล้างความผิด 10 ความผิดและจะเพิ่มความดี 10 ความดี ในแต่ละก้าว		

จุดประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาความหมายและความสำคัญของการเสาะลาฮัจญ์มาอะฮ์ซอมีในอิสลาม

ที่	ข้อความ	ความคิดเห็น	
		ใช่	ไม่ใช่
1	เสาะลาฮัจญ์ หมายถึง การคูดอและขอลูแก่โทษ		
2	เสาะลาฮัจญ์ หมายถึง คำพูดและการกระทำโดยเริ่มด้วยการตักบิร (تكبير) (لا إله إلا الله) และสิ้นสุดด้วยสลาม ตามชะรัด(เงื่อนไข)ที่กำหนดไว้		
3	เสาะลาฮัจญ์โดยการเพิ่มรูกู้น เช่น 2 รูกู ใน 1 รอกออัด แสดงว่าเสาะลาฮัจญ์นั้นใช้ไม่ได้		
4	เสาะลาฮัจญ์จำเป็นต้องปฏิบัติตามแบบฉบับจากท่านนบิอย่างเคร่งครัด		
5	เสาะลาฮัจญ์เป็นอิบาดะฮ์ที่ได้มีฟิรฎูตั้งแต่มุฮัมมัดคนแรก(นบิอะคัมﷺ)		

จุดประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาความหมายและความสำคัญของการเสาะลาฮูมะฮะฮ์ในอิสลาม(ต่อ)

ที่	ข้อความ	ความคิดเห็น	
		ใช่	ไม่ใช่
6	อุมมะฮะฮ์ของนบีมุฮัมมัดนั้นได้ฟิรฎุเสาะลาฮ์ในคืนอิสรอฮ์และ เมียะรอจ		
7	เสาะลาฮ์เป็นสิ่งแรกจากบรรดาอิบาดะฮ์ที่อัลลอฮ์ ได้บังคับใช้โดยพระองค์ได้โต้ตอบกับเราะซูล(นบีมุฮัมมัด)ของพระองค์โดยปราศจากสื่อใด ๆ ในคืนอัลเมียะรอจ		
8	เสาะลาฮ์ฟิรฎุ 5 เวลา มีผลบุญเทียบเท่าเสาะลาฮ์ฟิรฎุ 50 เวลา		
9	เสาะลาฮ์เป็นเสาหลักของศาสนา ดังนั้นการทอดทิ้งการเสาะลาฮ์จึงเป็นการสั่นคลอนหรือทำลายรากฐานของศาสนาอิสลาม		
10	เสาะลาฮ์เป็นสิ่งสุดท้ายที่จะหลุดไปจากศาสนา หากว่าเสาะลาฮ์ได้สูญสลายไป ศาสนาก็จะสลายไปทั้งหมด		
11	เสาะลาฮ์เป็น สิ่งสุดท้ายที่ท่านเราะซูล ﷺ ได้สั่งเสียแก่อุมมะฮ์ (ประชาชาติ)ของท่าน ขณะที่ท่านใกล้จะสิ้นชีวิต		
12	เสาะลาฮ์เป็นอิบาดะฮ์แรกที่อัลลอฮ์จะทรงตรวจสอบเมื่อมนุษย์ทุกคนได้ฟื้นคืนชีพขึ้นอีกครั้งหนึ่งหลังความตายเพื่อรับการไต่สวนการกระทำของเขาต่อหน้าอัลลอฮ์		
13	การเสาะลาฮ์เป็นการฝังแน่นในจิตใจของมนุษย์ว่าไม่มีผู้ที่จะให้ความช่วยเหลือและให้ความสุขที่แท้จริงนอกจากอัลลอฮ์เท่านั้น		
14	มนุษย์จะใช้เวลาเสาะลาฮ์เป็นช่วงเวลาแห่งการสำนึกผิด จากความผิดต่าง ๆ ที่เขาได้ก่อขึ้นเนื่องจากในช่วงวันหนึ่งกับคืนหนึ่งนั้น มนุษย์ต้องเผชิญกับบาปและความผิดต่าง ๆ มากมาย		
15	เสาะลาฮ์เป็นการยืนยันความศรัทธาในอัลลอฮ์ﷻออกมาให้เป็นประจักษ์ หลังจากการประกาศตนเป็นมุสลิม		
16	เสาะลาฮ์เป็นการแสดงความกตัญญูต่ออัลลอฮ์ﷻผู้ทรงประทานชีวิตร่างกาย สติปัญญา และปัจจัยยังชีพต่าง ๆ ที่จำเป็นแก่มนุษย์		
17	เสาะลาฮ์ในอิสลามมีสองประเภท คือ ฟิรฎุและสุนัต		
18	เสาะลาฮ์ฟิรฎุมิ 5 เวลา คือ ซุบฮฺ ซุฮฺริ อัศรี มัจริบและอิชาอฺ		
19	เสาะลาฮ์ตารอเวียะ วิติร เป็นส่วนหนึ่งของเสาะลาฮ์สุนนะฮ์		

จุดประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาความหมายและความสำคัญของการเสาะลาฮุญมาอะฮ์ในอิสลาม(ต่อ)

ที่	ข้อความ	ความคิดเห็น	
		ใช่	ไม่ใช่
20	เสาะลาฮุญนัต หมายถึง เสาะลาฮ์ที่มุสลิมทำด้วยความบริสุทธิ์ เต็มใจ ไม่ว่าจะเป็นเสาะลาฮ์ในเวลากลางคืนหรือกลางวัน โดยไม่มีการบังคับให้กระทำ ผู้ใดที่ทำจะได้รับผลบุญและผู้ใดที่ละทิ้งก็ไม่มีความคิดหรือบาป		
21	เสาะลาฮุญมาอะฮ์ คือ เสาะลาฮ์ตั้งแต่สองคนขึ้นไปโดยต้องมีอิหม่าม 1 คน และต้องมีมะอุมูมอย่างน้อยหนึ่งคน		
22	มะอุมูมจำเป็นต้องปฏิบัติตามอิหม่ามตราบใดที่การกระทำของอิหม่ามนั้นยังไม่ทำให้เสาะลาฮุญนั้นเสีย		
23	มะอุมูมที่ไม่ปฏิบัติตามอิหม่ามการเสาะลาฮ์ของเขานั้นใช่ไม่ได้		
24	เสาะลาฮุญมาอะฮ์ที่มีสยิดนั้นวาญิบสำหรับมุสลิมิน(ผู้ชาย)ที่บรรลุศาสนภาวะ		
25	เสาะลาฮุญมาอะฮ์นั้นเป็นฟิรฎุกิฟายะฮ์		
26	บุคคลที่ได้รับการยกเว้นไม่ต้องเสาะลาฮุญมาอะฮ์ที่มีสยิด คือ ฝนตกหนักและไม่มีความปลอดภัย		
27	บุคคลที่ได้ยินเสียงอะซาน โดยเขาไม่ไปเสาะลาฮุญมาอะฮ์ที่มีสยิดสำหรับเขาไม่มีเสาะลาฮ์ใด		
28	ท่านนบีไม่เคยละทิ้งการเสาะลาฮ์ฟิรฎูในรูปแบบญะมาอะฮ์ที่มีสยิด		
29	สมัยของท่านเราะซูลและเสาะฮาบะฮ์ ทุกคนเสาะลาฮุญมาอะฮ์ที่มีสยิด ยกเว้นบรรดาชาวมุนาฟิกิน		
30	เสาะลาฮุญมาอะฮ์ที่หนักสำหรับบรรดาชาวมุนาฟิกิน คือ อัศรและศุบฮ์		
31	เสาะลาฮุญมาอะฮ์สามารถสร้างความเป็นพี่น้องในอิสลามได้		
32	เสาะลาฮุญมาอะฮ์ที่มีสยิดสามารถบ่งชี้ถึงความเข้มแข็งของชุมชนได้		
33	สังคมได้ที่ประชาชนส่วนใหญ่เสาะลาฮุญมาอะฮ์สังคมนั้นมีความเข้าใจในหลักการอิสลามเป็นอย่างดี		
34	มีสยิดที่หมู่บ้านของท่านจะมีผู้เสาะลาฮุญมาอะฮ์ส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ		

จุดประสงค์ที่ 3 เพื่อศึกษาการคະဝະဒုຂອງคณะกรรมการประจำมัตยิดในการส่งเสริมการเสาะลาฮ

ญະมาอะฮฺในอำเภอ ซ็อง จังหวัดนราธิวาส

โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องด้านขวามือที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด โดยเรียงคะแนนจากน้อยที่สุด(1) ถึงมากที่สุด(4) ดังนี้

4 เป็นประจำ 3 บ่อย

2 นาน ๆ ครั้ง 1 ไม่เคย

ข้อความ	4 ประจำ	3 บ่อย	2 นาน ๆ ครั้ง	1 ไม่เคย
1. คอเต็บ(ผู้อ่านคุดบะฮฺ)เคยอ่านคุดบะฮฺเพื่อส่งเสริมเสาะลาฮฺญะมาอะฮฺ				
2. คณะกรรมการเสาะลาฮฺญะมาอะฮฺที่มีมัตยิดในแต่ละวัน 5 เวลาที่มีมัตยิด				
3. คณะกรรมการจัด โครงการเพื่อส่งเสริมเสาะลาฮฺญะมาอะฮฺที่มีมัตยิด				
4. คณะกรรมการมัตยิด เคยเชิญผู้บรรยายธรรมเกี่ยวกับเสาะที่มัตยิดลาฮฺญะมาอะฮฺ				
5. คณะกรรมการเคยจัดพิมพ์วารสารหรือมีส่วนร่วมในการเตรียมเอกสารเพื่อส่งเสริมเสาะลาฮฺญะมาอะฮฺที่มีมัตยิด				
6. คณะกรรมการมัตยิดได้คະဝະဒုສັບບຸຮຸນ(ท่าน)ให้เสาะลาฮฺญะมาอะฮฺที่มีมัตยิด				
7. สັບບຸຮຸນ(มะอุมุม)ส่วนใหญ่ ได้เสาะลาฮฺญะมาอะฮฺที่มีมัตยิด				
8. คณะกรรมการมัตยิดให้ท่านนำบุตร- หลาน มามัตยิดเพื่อเสาะลาฮฺญะมาอะฮฺที่มีมัตยิด				
9. คณะกรรมการมัตยิดให้ท่านคະဝະဒຸບຸກາຣີ(พ่อ)สู่การเสาะลาฮฺญะมาอะฮฺที่มีมัตยิด				
10. คณะกรรมการมัตยิดให้ท่านคະວະສຸບຣຸດາຣາຣາດີສູ່ການเสาะลาฮฺญะมาอะฮฺที่มีมัตยิด				
11. คณะกรรมการมัตยิดให้ท่านคະວະສຸມີຕຣສາຍສູ່ການเสาะลาฮฺญะมาอะฮฺที่มีมัตยิด				

จุดประสงค์ที่ 3 เพื่อศึกษาการคະဝະဒုຂອງคณะกรรมการประจำมัตยิดในการส่งเสริมการเสาะลาสุญะมาอะฮ์ในอำเภอ ซ็อง จังหวัดนราธิวาส(ต่อ)

ข้อความ	4 ประจำ	3 บ่อย	2 นานๆครั้ง	1 ไม่เคย
12. คณะกรรมการมัตยิดให้ท่านคະဝະဒုเพื่อนบ้านสู่การเสาะลาสุญะมาอะฮ์ที่มัตยิด				

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

1. ท่านอยากให้สังคมมุสลิมให้ความสำคัญในการคະဝະဒုอิสลามียะห์เป็นเช่นไร

.....

2. ท่านอยากให้สังคมมุสลิมให้ความสำคัญต่อการเสาะลาสุญะมาอะฮ์ที่มัตยิดอย่างไร

.....

3. คณะกรรมการประจำมัตยิดควรมีบทบาทอย่างไรเพื่อส่งเสริมเสาะลาสุญะมาอะฮ์ที่มัตยิด

.....

4. คณะกรรมการมัตยิดอยากเห็นสัปบุรุษ(มะอุมุม) มีลักษณะอย่างไรต่อการเสาะลาสุญะมาอะฮ์ที่มัตยิด

.....

5. ท่านอยากให้มิจิจกรรมอะไรบ้างเพื่อนำสู่การส่งเสริมเสาะลาสุญะมาอะฮ์ที่มัตยิด

.....

6. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

1. อาจารย์เกษรชัย และหิม หัวหน้าสำนักส่งเสริมการวิจัยและเขียนตำรา
มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา
2. อาจารย์มุฮัมมัดดาอูด บิลราห์มาน หัวหน้าสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา
3. ดร.คنوانะ ตาเยะ คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา

ภาคผนวก ง
 นิพนธ์ต้นฉบับ

**The Da‘wah of the Masjid Committee in Encouraging People Attend Jama‘ah
 : A Case Study the Masjid Committee of Yingo District, Narathiwat**

Saseuri Walee

Graduate Student (Islamic Studies)

Abdullah Karina

Ph.D. (Usuluddin), Asst.Prof.

Dolmanach Baka

M.A. (Comparative Religion), Assoc. Prof.

ABSTRACT

This thesis is aimed to examine the roles of *masjid* committees and *ma'moom* community. The objectives of this study are 1) to investigate the knowledge and understanding of *masjid* committees, *ma'moom* on *da'wah* activities, and 2) to investigate the knowledge and understanding of *masjid* committees, *ma'moom* on *solat jama'ah* and 3) to investigate how *masjid* committees, *ma'moom* community on *da'wah*, and *solat jama'ah* work. A set of questionnaires is prepared and used as the main tool to collect some perceptions from the respondents in Yinga as the primary data. The respondents are from 18 *masjid* committees and 371 *ma'moom*.

In the study results, the *masjid* committees and the *ma'moom* community have understood the meaning and the significance of *solat jama'ah* in a very high degree. The *masjid* committees and the *ma'moom* viewed that the *da'wah* activities are important in evaporating *solat jama'ah* activities in Yinga in a high degree. In general, *da'wah* activities for *solat jama'ah* of *masjid* committees in the high degree, except for some issues required more understanding about Islamic roles, such as duty, *hukum* laws according to the *sunnah* of Prophet Muhammad. In addition, all the committees and the community leaders should be a good model for the local

communities in handling the *da'wah* activities and proceeding the activities continuously, which includes issuing magazines and projecting *jama'ah* programs.

Keywords: Da'wah, Masjid Committee, Jama'ah, Solat

**การตะอวะฮ์ของคณะกรรมการประจำมัสยิดในการส่งเสริมการเศาะลาฮ์ญะมาอะฮ์ :
กรณีศึกษาคณะกรรมการประจำมัสยิดในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส**

สะลือรี วาลี

นักศึกษาปริญญาโท

อับดุลเลาะ การ์รีนา

Ph.D. (Usuluddin), Asst.Prof.

ดลมนรรัตน์ บากา

M.A. (Comparative Religion), Assoc. Prof.

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของรายงานการวิจัยเรื่องนี้ 1) เพื่อศึกษาความหมายและความสำคัญของตะอวะฮ์ 2) เพื่อศึกษาความหมายและความสำคัญของการเศาะลาฮ์ญะมาอะฮ์ในอิสลาม 3) เพื่อศึกษาการ ตะอวะฮ์ของคณะกรรมการ อิสลามประจำมัสยิดในการตะอวะฮ์เศาะลาฮ์ญะมาอะฮ์ โดยเครื่องมือหลักในการดำเนินการวิจัย คือ แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยคณะกรรมการ อิสลามประจำมัสยิด จำนวน 18 คน และสัปปุรุษมัสยิด จำนวน 371 คน

ผลการศึกษา พบว่าคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดมีความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายและความสำคัญของการตะอวะฮ์อิสลามระดับสูงมากแต่สัปปุรุษมัสยิดมีความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายและความสำคัญของการตะอวะฮ์อิสลามในระดับสูง คณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด สัปปุรุษมัสยิดมีความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายและความสำคัญของการเศาะลาฮ์ญะมาอะฮ์ระดับสูงมาก คณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดและสัปปุรุษมัสยิด มีความเห็นว่าการตะอวะฮ์ของคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดในอำเภอเมืองในการส่งเสริมการเศาะลาฮ์ญะมาอะฮ์ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาสระดับสูง โดยรวมการตะอวะฮ์เพื่อเศาะลาฮ์ญะมาอะฮ์ของคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดอยู่ในระดับสูงแล้ว ยกเว้นบางประเด็นที่ควรทำความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ หุก่ม และแบบอย่างของท่านนบี คณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดและผู้นำทุกระดับควรเป็นแบบอย่างที่ดี มีการดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับเศาะลาฮ์ญะมาอะฮ์ที่หลากหลายและต่อเนื่อง โดยการจัดพิมพ์วารสารและจัด โครงการเพื่อส่งเสริมเศาะลาฮ์ญะมาอะฮ์

คำสำคัญ: ตะอวะฮ์, คณะกรรมการประจำมัสยิด, เศาะลาฮ์, ญะมาอะฮ์

บทนำ

การละอวະฮุในอิสลามเป็นหน้าที่หลักของบรรดาเราะสูลและอัลลอฮุได้ทรงกำชับให้บรรดามุสลิมดำเนินการละอวະฮุตลอดเวลา ทุกสถานการณ์ และทุกพื้นที่ตามความสามารถของแต่ละบุคคลหรือกลุ่มบุคคล การละอวະฮุคือการเชิญชวนมวลมนุษยสุ่แนวทางที่พระองค์อัลลอฮุได้กำหนดตามแบบฉบับท่านเราะสูลﷺ และบรรดาเคาะลีฟะฮุผู้ทรงธรรมทั้งสี่¹

อัลลอฮุﷻได้ทรงประทานในอัลกุรอานหลายอายติในหลาย ๆ สุเราะฮุด้วยกันเกี่ยวกับการเชิญชวนมวลมนุษยสุ่การทำความดีและห้ามปรามความชั่ว ดังอัลกุรอาน ﴿๑๖๖﴾ ต่อไปนี้

﴿ ادْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَجَدِلْهُمْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ إِنَّ

رَبِّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ ۗ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ ۗ﴾

(النحل : 12)

ความว่า

“จงเรียกร้องสุ่แนวทางแห่งพระเจ้าของสุเจ้าโดยสุขุม และการตักเตือนที่ดี และจงโต้แย้งพวกเขาด้วยด้วยสิ่งที่ดีกว่า แท้จริงพระเจ้าของเจ้านั้นพระองค์ทรงรู้ดียิ่งถึงสุ่หลงจากทางของพระองค์และพระองค์ทรงรู้ดียิ่งถึงบรรดาสุ่ที่อยู่ในทางที่ถูกตอง”

(อันนะหุล : 12)

และท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ได้กล่าวถึงเกี่ยวกับการละอวະฮุสุ่คนสุ่สังขรรมโดยการห้ามปรามสิ่งชั่วร้ายและส่งเสริมเพื่อกระทำความดี ดังหะดีษต่อไปนี้

((مَنْ رَأَى مِنْكُمْ مُنْكَرًا فَلْيُغَيِّرْهُ بِيَدِهِ ، فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِلِسَانِهِ ، فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِقَلْبِهِ ، وَذَلِكَ أَوْعَفُ الْإِيمَانِ))

(رواه مسلم . ت.ت : 1/106)

¹ อนุบักรุ อัสซิดดีก(ดำรงตำแหน่ง ฮ.ศ.11-13 ตรงกับ ค.ศ. 632-634), อุมัร บิน อัลค็อฎฏ็อบ(ดำรงตำแหน่ง ฮ.ศ. 13-23 ตรงกับ ค.ศ. 634-644), อุยมาน บิน อัฟฟาน(ดำรงตำแหน่ง ฮ.ศ. 23-35 ตรงกับ ค.ศ.644-656) และ อะลี บิน อบีฏออลิบ(ดำรงตำแหน่ง ฮ.ศ. 35-40 ตรงกับ ค.ศ.656-661)

ความว่า

“ใครก็ตามในบรรดาพวกเจ้าที่เห็นสิ่งชั่วร้าย เขาผู้นั้นจงห้ามปรามด้วยมือของเขา หากไม่มีความสามารถจงห้ามปรามด้วยลิ้นของเขา และหากไม่มีความสามารถจงตักเตือนด้วยใจและนั่นคือผู้ที่มิอหমানที่อ่อนแอที่สุด”

(บันทึกโดย Muslim, ม.ป.ป.: 1/106)

และท่านนบีมุฮัมมัดﷺ ได้กล่าวอีกว่า

((بلغوا عني ولو آية ومن كذب علي متعمدا فليتبوأ مقعده من النار))

(رواه البخاري. ت.ت: 4/145)

ความว่า

“จงเผยแพร่ทั้งหมดจากฉัน แม้ว่าหนึ่งอายะฮ์ และใครก็ตามที่กล่าวเท็จต่อฉันด้วยความตั้งใจ แหล่งที่พักของเขาเหล่านั้นคือนรก”

(บันทึกโดย al-Bukhariy, ม.ป.ป.: 4/145)

จากความหมายของอัลกุรอานﷻและหะดีษข้างต้นสามารถกล่าวได้ว่าอิสลามนั้น ส่งเสริมให้ทำความดี การส่งเสริมให้เสาะลาสุญะมาอะฮ์นั้นเป็นส่วนหนึ่งของการทำความดี ดังอายัตอัลกุรอานﷻ

﴿ وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَارْكَعُوا مَعَ الرَّاٰكِعِيْنَ ﴾

(البقرة : 43)

ความว่า

“และพวกเจ้าจงดำรงไว้ซึ่งการเสาะลาสุญะมาอะฮ์และจงชำระชะกาตและจงรูกัวะร่วมกับผู้รูกัวะทั้งหลาย³”

(อัลบะเกาะเราะฮ์ : 43)

อัลลอฮ์ﷻได้ทรงกำชับให้เสาะลาสุญะมาอะฮ์จำเป็นอย่างยิ่งจะต้องมีสถานที่ นั่นคือมัสยิด หมายถึง สถานที่มุสลิมมีสิทธิใช้เป็นประกอบอิบาเดฮ์เสาะลาสุญะมาอะฮ์เป็นปกติ(พ.ร.บ.การบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 มาตรา 4) นอกจากนั้นมัสยิดยังเป็นศูนย์ร่วมศรัทธาของมวลมุสลิม

² เป็นการกระทำอย่างหนึ่งของการเสาะลาสุญะมาอะฮ์

³ ให้พวกเขาอยู่ในหมู่มุสลิมและทำเสาะลาสุญะมาอะฮ์ร่วมกัน

(มัรวาน สะมะอูน, 2524 : 2) ชีวิตของมุสลิมย่อมผูกพันอยู่กับมัสยิด เพราะมัสยิดมีความสำคัญต่อชีวิตมุสลิมเป็นอันดับตั้งแต่เกิดมาจนถึงขัณฑ์ปลายของชีวิต ดังนั้นจึงเป็นสัญลักษณ์ของมัสยิดในอิสลาม มีมัสยิดอยู่ ณ ที่ใดก็ต้องเข้าใจว่ามีมุสลิมอยู่ที่นั่น(ชาวต้นสน, 2518 : 1) และมัสยิดที่จดทะเบียนแล้วต้องมี คณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดไม่น้อยกว่า 6 คน แต่ไม่เกิน 12 คน(มาตรา 30)มีหน้าที่ในการจัดการทั่วไปในกิจการและทรัพย์สินของมัสยิด(มาตรา 35) และมีฐานะเป็นนิติบุคคล (พ.ร.บ.การบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 มาตรา 5)แต่ละมัสยิดจะมีอิหม่ามเป็นหัวหน้าหรือผู้บริหารงาน อิหม่ามเป็นคนที่ชาวบ้านยกย่องนับถือว่าเป็นคนมีศีลธรรม มีความรู้ในการประกอบพิธีกรรมทางอิสลาม(พืथा สายหู, 2510: 81)และหน้าที่ประจำของอิหม่าม คือ การแนะนำสั่งสอนมุสลิมให้ดำเนินตามวิถีของอิสลาม (เจ๊ะมูฮามัดสิน เจ๊ะอูมา, 2545 : 3) การที่มัสยิดทำหน้าที่บริการแก่สังคมหรืออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนได้นั้นขึ้นอยู่กับผู้นำของมัสยิด คือ อิหม่ามและคณะกรรมการมัสยิด(เสาวนีย์ จิตต์หมวด, 2527 : 7)ซึ่งประกอบด้วยอิหม่ามเป็นประธานกรรมการ คอเต็บเป็นรองประธานกรรมการ นอกจากนี้ยังมีตำแหน่งเลขานุการ เหรัญญิก นายทะเบียนและตำแหน่งอื่น ๆ เท่าที่จำเป็นในการดำเนินงานของมัสยิด(อังคณา บุญสุทธิ, 2525 : 22) หน้าที่เหนือบทบาทของคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดตามระเบียบของกระทรวงมหาดไทยแล้ว มัสยิดก็ยังเป็นศูนย์รวมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของมุสลิม(เสาวนีย์ จิตต์หมวด, 2527 : 3-4)

อิสลามเป็นวิถีแห่งการดำเนินชีวิตของมุสลิมในโลกนี้ เพื่อความสงบสุขอันนิรันดร์ในโลกอะคีเราะฮ์ ให้ความสำคัญต่อสังคม ตั้งแต่สังคมครอบครัว จนกระทั่งสังคมแห่งประชาชาติ การดำเนินชีวิตในสังคมอย่างปกติสุขนั้น จำเป็นต้องมีผู้นำหรือองค์กรที่ทรงอิทธิพลและมีกระบวนการที่มีประสิทธิภาพ ที่ความสมบูรณ์ทั้งจิตวิญญาณและทางกายภาพที่สอดคล้องตามหลักการอิสลาม เพื่อนำพาชุมชนนั้นไปสู่ความสำเร็จ มัสยิดและคณะกรรมการประจำมัสยิดเป็นองค์กรหนึ่งที่มีความใกล้ชิดกับชุมชนและมีอำนาจการนำเป็นที่ยอมรับนับถือของชุมชน ดังนั้นการดะวะฮ์เสาะสาละสุญะมาอะฮ์ของคณะกรรมการประจำมัสยิดนั้น เป็นแนวทางหนึ่งที่สำคัญเพื่อส่งเสริมคุณธรรมและขจัดความชั่ว และอัลกุรอาน^{๓๖} กล่าวว่า

﴿ أَتْلُ مَا أُوحِيَ إِلَيْكَ مِنَ الْكِتَابِ وَأَقِمِ الصَّلَاةَ إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَىٰ عَنِ الْفَحْشَاءِ
وَالْمُنْكَرِ ۗ وَلَذِكْرُ اللَّهِ أَكْبَرُ ۗ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَصْنَعُونَ

(العنكبوت : 29)

ความว่า

“เจ้าจงอ่านสิ่งที่ถูกวะฮีย์แก่เจ้าจากคัมภีร์⁴ และจงคำสั่งการเศาะลาฮฺ(เพราะ)แท้จริงการเศาะลาฮฺนั้นจะยับยั้งการทำลามกและความชั่วและการรำลึกถึงอัลลอฮฺ ๕ นั้น⁶ เป็นสิ่งที่ยิ่งใหญ่ที่สุดโดยไม่ต้องสงสัย”

(อัลอังกะบูต : 29)

จากอายัตอัลกุรอานข้างต้นผู้วิจัยมีความเห็นว่าการอะฮฺลุเศาะลาฮฺญะมาอะฮฺนั้นสามารถสร้างประชาชาติที่มีคุณธรรมเป็นหน้าที่ของมุสลิมทุกคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่ได้รับความไว้วางใจหรือกลุ่มบุคคลที่มีความใกล้ชิดกับชุมชน คือ อิหม่าม คอฎีบ บิลาต และคณะกรรมการประจำมัสยิด ด้วยเหตุดังกล่าวจึงจำเป็นต้องทำการวิจัยเรื่องนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความหมายและความสำคัญของอะฮฺลุเศาะลาฮฺ
2. เพื่อศึกษาความหมายและความสำคัญของการเศาะลาฮฺญะมาอะฮฺในอิสลาม
3. เพื่อศึกษาการอะฮฺลุเศาะลาฮฺของคณะกรรมการประจำมัสยิดในการอะฮฺลุเศาะลาฮฺญะมาอะฮฺ

ขอบเขตการวิจัย

ศึกษาเกี่ยวกับการอะฮฺลุเศาะลาฮฺเพื่อเศาะลาฮฺญะมาอะฮฺของคณะกรรมการประจำมัสยิดในอำเภอเชียงที่ได้รับการรับรองจากคณะกรรมการประจำจังหวัดนราธิวาสและได้จดทะเบียนเป็นที่เรียบร้อยแล้วให้แก่ คณะกรรมการประจำมัสยิดและสัปบุรุษทุกคนในพื้นที่ทั้ง 6 ตำบล มัสยิด 49 หลัง⁷

⁴ คือ จงอ่านคัมภีร์อัลกุรอานเถิดมุฮัมมัดที่พระเจ้าของเจ้าได้ประทานแก่เจ้าและจงแสวงหาความใกล้ชิดพระองค์ด้วยการอ่านมัน และทบทวนมัน เพราะในคัมภีร์นั้นมีบทเกี่ยวกับมารยาทที่ดีงาม

⁵ คือเศาะลาฮฺที่ถูกต้องทุกประการทั้งรูปแบบและการถ่อมตนจะช่วยยับยั้งการกระทำที่เลวร้ายได้

⁶ การรำลึกถึงอัลลอฮฺ ๕ นั้นยิ่งใหญ่กว่าทุกๆ สิ่งในโลกนี้ คือรำลึกถึงพระองค์ในเวลาเศาะลาฮฺ เวลาซื้อขายและทุกๆ เวลาในกิจการของท่าน

⁷ รายงานทำเนียบมัสยิดในอำเภอเชียง จังหวัดนราธิวาส เมื่อวันที่ 02/03/2007 ของประธานชมรมคณะกรรมการมัสยิดอำเภอเชียง จังหวัดนราธิวาส เมื่อครั้งประชุมประจำเดือนมีนาคม 2550 ณ สำนักงานเทศบาลตำบลเชียง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาเชิงบรรยาย(Descriptive research design) แบบเก็บข้อมูลครั้งเดียว (Crosssectional study) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ประชากร(Population)

มัสยิดที่จดทะเบียนอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ในพื้นที่ 6 ตำบล มีมัสยิดทั้งหมด 49 หลัง⁸และคณะกรรมการประจำมัสยิดจำนวน 735 คน และสัปบุรุษ จำนวน 12,993 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง(Sample)

วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีสำรวจ(Sampling Survey) และการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi Stages Sampling) จำนวน 389 คน คือ คณะกรรมการประจำมัสยิด จำนวน 18 คน และมุสลิมที่มีภูมิลำเนา อายุ 16 ปีขึ้นไป จำนวน 371 คน

นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 อัลกุรอาน(القرآن) หมายถึง กาลาม(วจนะ)ของอัลลอฮ์ ﷻที่ได้ประทานแก่ท่านนบีมุฮัมมัดﷺ ศาสดาศุคท้ายใช้ระยะเวลาในการประทานอายัดิและสุเราะฮ์ต่าง ๆ ประมาณ 23 ปี

5.2 อัสนุนนะฮ์(السنة) หมายถึง คำพูด การปฏิบัติ การเจียบ (التقرير) หรือการยอมรับและคุณลักษณะของท่านนบีมุฮัมมัดﷺ

5.4 คอะวะฮ์ หมายถึง การเผยแพร่และส่งเสริมการเสาะลาฮูญะมาอะฮ์ของคณะกรรมการมัสยิดในอำเภอยิ่งอ จังหวัดนราธิวาส

5.5 เสาะลาฮ์ (صلاة) หมายถึง อิบาอะฮ์ที่กำหนดไว้แน่นอน กำหนดเวลาที่ชัดเจนในชะรีอะฮ์(นิติศาสตร์อิสลาม) ทั้ง คำพูดและการกระทำโดยเริ่มด้วยการตักบิร(تكبيرة الإحرام) และสิ้นสุดด้วยสลาม ตามชะรียัต(เงื่อนไข)ที่กำหนดไว้

5.6 เสาะลาฮูญะมาอะฮ์ (صلاة الجماعة) หมายถึง การเสาะลาฮ์ตั้งแต่สองคนขึ้นไป โดยคนหนึ่งตั้งเจตนาเป็นอิหม่ามและอีกคนตั้งเจตนาเป็นมะอุมุม

5.7 คณะกรรมการมัสยิด หมายถึง คณะกรรมการมัสยิดในอำเภอยิ่งอ จังหวัดนราธิวาส ที่ได้รับการแต่งตั้งจากคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดนราธิวาส

⁸ รายงานทำเนียบมัสยิดในอำเภอยิ่งอ จังหวัดนราธิวาส เมื่อวันที่ 02/03/2007 ของประธานชมรมคณะกรรมการมัสยิดอำเภอยิ่งอ จังหวัดนราธิวาส เมื่อครั้งประชุมประจำเดือนมีนาคม 2550 ณ สำนักงานเทศบาลตำบลยี่งอ

5.8 อำเภอเชียง หมายถึง เป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วย 6 ตำบล คือ ตำบลเชียง ตำบลลูโบะบายะ ตำบลละหาร ตำบลจอบะย ตำบลลูโบะบือชาและตำบลตะเปาะเยาะ

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเกี่ยวกับการคะอะฮะฮุเพื่อเสาะลาฮุญะมาอะฮุของคณะกรรมการประจำมัสยิดใน อำเภอเชียง ดังนี้

1. ความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายและความสำคัญของการคะอะฮะฮุอิสลาม คือ คณะกรรมการประจำมัสยิดมีความเข้าใจเกี่ยวกับความหมาย ความสำคัญของการคะอะฮะฮุอิสลาม ระดับสูงมากแต่สัปบุรุษมีความเข้าใจเกี่ยวกับความหมาย ความสำคัญของการคะอะฮะฮุอิสลาม ระดับสูง

2. ความหมายและความสำคัญของการเสาะลาฮุญะมาอะฮุในอิสลาม คือ คณะกรรมการประจำมัสยิดและสัปบุรุษมีความเข้าใจเกี่ยวกับความหมาย ความสำคัญของการคะอะฮะฮุอิสลาม ระดับสูงมาก และยังมีความเห็นว่ามัสยิดที่หมู่บ้านมีผู้เสาะลาฮุญะมาอะฮุส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ ระดับสูงมาก

3. การคะอะฮะฮุของคณะกรรมการประจำมัสยิดในอำเภอเชียงในการส่งเสริมการศอลาฮุญะมาอะฮุ ศึกษาอำเภอเชียง จังหวัดนครราชสีมา คือ คณะกรรมการประจำมัสยิดและสัปบุรุษมีความเห็นว่าการคะอะฮะฮุของคณะกรรมการประจำมัสยิดระดับสูง

อภิปรายผล

การอภิปรายผลการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยจะนำเสนอการอภิปรายผลที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม ดังนี้

1. ความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายและความสำคัญของการคะอะฮะฮุอิสลาม

คณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดและสัปบุรุษประจำมัสยิดมีความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายและความสำคัญของการคะอะฮะฮุอิสลามส่วนใหญ่อยู่ระดับสูงมากและสูง ยกเว้นบางประเด็นอยู่ในระดับต่ำและต่ำมาก คือ การคะอะฮะฮุเป็นหน้าที่ของคนกลุ่มหนึ่งโดยเฉพาะ เช่น ผู้รู้ (อูลามอา) วัลลีฮิม และการคะอะฮะฮุจะไม่พ้นจากตัวมุสลิมเพียงเพราะเขาคาดคิดและประเมินว่าการคะอะฮะฮุของเขานั้นไม่เกิดประโยชน์ใด ๆ เหมือนกัน

จากความเข้าใจข้างต้นนั้นการละอวษเป็นหน้าที่ของคนกลุ่มหนึ่ง โดยเฉพาะ ผู้รู้ จาก
โองการที่ว่า

﴿وَلْتَكُنْ مِنْكُمْ أُمَّةٌ يَدْعُونَ إِلَى الْخَيْرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَأُولَٰئِكَ هُمُ
الْمُفْلِحُونَ﴾

(العمران : 110)

ความว่า

“และจงให้มีขึ้นจากพวกเจ้า ซึ่งคณะหนึ่งที่จะเชิญชวนสู่ความดีและใช้ให้กระทำสิ่งที่ดี
ชอบ และห้ามมิให้กระทำสิ่งที่ไม่ชอบ และชนเหล่านี้แหละพวกเขา คือ ผู้ได้รับความสำเร็จ”

(อาละอิมรอน : 104)

เกี่ยวกับอายะฮ์นี้ Ibn Kathir (อ้างตาม Muhammad Ali al-Sabuni, 1400 H.: 306) ได้กล่าว
ว่า จุดประสงค์ของอายะฮ์นี้ คือ จงให้มีกลุ่มหนึ่งในบรรดาอุลามาอฺ ที่ทำหน้าที่เชิญชวนสู่ความดี ใช้
ให้กระทำมอรูฟและห้ามปรามมุงกัร และแน่นอนสิ่งดังกล่าวนี้ในวาญิบสำหรับมุสลิมทุกคน

การละอวษมิใช่หน้าที่ของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งแต่เป็นหน้าที่(วาญิบ) ของมุสลิมทุกคนทั้ง
ชายและหญิง ทั้งที่เป็นอุลามาอฺหรือประชาชนทั่วไป มีหน้าที่ในการเผยแพร่เหมือนกับหน้าที่การ
เสาะลาฮฺ ถือศีลอค และประกอบฮัจญ์ตามแต่ความสามารถของแต่ละคนดัง โองการที่ว่า

﴿وَالْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ يَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُقِيمُونَ
الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَيُطِيعُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ أُولَٰئِكَ سَيَرْحَمُهُمُ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ﴾

(التوبة : 71)

ความ ว่า

“และบรรดามุอฺมิน⁹ และบรรดามุอฺมินีนนั้น บางส่วนของพวกเขาต่างเป็น ผู้ช่วยเหลืออีก
บางส่วน¹⁰ ซึ่งพวกเขาจะใช้ให้ปฏิบัติในสิ่งที่ดีชอบและห้ามปรามในสิ่งที่ไม่ชอบ และพวกเขาจะดำรง
ไว้ซึ่งการเสาะลาฮฺและจ่ายซะกาตและกักต้ออัลลอฮฺจะทรงเอ็นดูเมตตาแก่พวกเขา แท้จริงอัลลอฮฺ
นั้นเป็นผู้ทรงเดชานุภาพผู้ทรงปรีชาญาณ”

(อัตเตาบะฮฺ : 71)

⁹ คือ ผู้ที่มีศรัทธาต่อท่านนบีที่อัลลอฮฺทรงมา

¹⁰ คือ ต่างเป็นผู้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

และท่านให้ความกระจ่างให้หะดีษที่ห้ามปรามมุ่งกระทำตามแต่ความสามารถทั้งด้วยมือ
(อานาจ) ลิ้น และหัวใจท่านนบีมุฮัมมัดﷺ ได้กล่าวไว้ ดังต่อไปนี้

((مَنْ رَأَى مِنْكُمْ مُنْكَرًا فَلْيُغَيِّرْهُ بِيَدِهِ ، فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِلِسَانِهِ ، فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِقَلْبِهِ ،
وَذَلِكَ أَوْعَفُ الْإِيمَانِ))

(رواه مسلم. ت. 1/106)

ความว่า

“ใครก็ตามในบรรดาพวกเจ้าที่เห็นสิ่งชั่วร้าย เขาผู้นั้นจงห้ามปรามด้วยมือของเขา หากไม่มี
ความสามารถจงห้ามปรามด้วยลิ้นของเขา และหากไม่มีความสามารถจงตักเตือนด้วยใจและนั่นคือ
ผู้ที่มีอิหมานที่อ่อนแอที่สุด”

(บันทึกโดย Muslim, ม.ป.ป.: 1/106)

ผู้วิจัยเห็นว่า การละเว้นสุญนั้้นจำเป็นแก่มุสลิมทุกคนตามความรู้และความสามารถ สังคม
ปัจจุบันซึ่งเต็มไปด้วยความชั่วและอบายมุขไม่เคยรู้จักความเพียงพอของการละเว้นสุญนั้้น มีแต่ความขาด
แคลนการละเว้นสุญนั้้นตลอดเวลา เพราะฉะนั้นการละเว้นสุญนั้้นจึงเป็นหน้าที่ของทุกคนในสังคม

ส่วนอิดายะฮ์สุญนั้้นเป็นเอกสิทธิ์ของอัลลอฮ์ ดังที่อิหม่ามนาวาวีย์ (1401 H. : 2/22) ได้กล่าวถึง
บทบาทและหน้าที่ของคาคีฮ์ว่า

لا يسقط عن المكلف الأمر بالمعروف والنهي عن المنكر لكونه لا يفيد في ظنه بل يجب
عليه فعله فإن الذكرى تنفع المؤمنين , فإن الذي عليه الأمر والنهي لا القبول

ความว่า

“การละเว้นสุญนั้้นไม่พ้นจากตัวคาคีฮ์ เพียงเพราะเขาคาดคิดและประเมินว่าการละเว้นสุญนั้้น
ไม่เกิดประโยชน์ แต่เขาจำเป็นต้องละเว้นสุญนั้้นเพราะมันจะเกิดประโยชน์แก่ผู้ศรัทธาและจริง ๆ แล้ว
หน้าที่ของเขาคือ การละเว้นสุญนั้้นมิใช่การตอบรับ”

และสัจปुरुษประจำมัสยิดมีความเข้าใจว่า “นักละเว้นสุญนั้้นจำเป็นต้องออก 3 วัน ทุก ๆ เดือน
40 วัน หรือ 4 เดือน” ผู้วิจัยเห็นว่า การละเว้นสุญนั้้นต้องดำเนินการตลอดเวลาและจำเป็นอีกรูปแบบของ
ท่านเราะฮ์ลุสตุลอย่างเคร่งครัดเนื่องจากไม่มีแบบอย่างที่ดีสำหรับผู้นำเกรงนอกจากแบบอย่างของท่าน
นบี ดังที่อัลลอฮ์ได้ทรงตรัสว่า

﴿ وَمَنْ أَحْسَنُ قَوْلًا مِّمَّنْ دَعَا إِلَى اللَّهِ وَعَمِلَ صَالِحًا وَقَالَ إِنَّنِي مِنَ الْمُسْلِمِينَ ﴾

(فصلت : 33)

ความว่า

“และผู้ที่ใดเล่าที่จะมีคำพูดดีเลิศยิ่งไปกว่าดาอีย์ไปสู่อัลลอฮ์และเขาปฏิบัติงานที่ดีและเขากล่าวว่า แท้จริงตัวฉันเป็นคนหนึ่งในบรรดาผู้นอบน้อม”

(ฟุศลีต : 33)

2. ความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายและความสำคัญของการเสาะลาฮูมะอะฮฺ

คณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดและสัปปุรุษประจำมัสยิด มีความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายและความสำคัญในบางข้ออยู่ในระดับต่ำและต่ำมาก เช่น บุคคลที่ได้ยินเสียงอะซานโดยเขาไม่ไปเสาะลาฮูมะอะฮฺที่มัสยิดสำหรับเขาไม่มีเสาะลาฮู หะดีษของท่านนบีได้กล่าวถึงเรื่องนี้ว่า

((مَنْ سَمِعَ النَّدَاءَ فَلَمْ يَأْتِهِ ، فَلَا صَلَاةَ لَهُ ، إِلَّا مِنْ عُذْرٍ))

(رواه ابن ماجه . 1996 : 652)

ความว่า

“ผู้ที่ใดที่ได้ยินเสียงเรียก (อะซาน) ให้ไปเสาะลาฮู (แล้วเขาไม่ไปเสาะลาฮูตามที่เสียงเรียกนั้น) โดยที่เขาไม่มีอุปสรรคจำเป็น เหล่าเสาะหาบะฮฺฮุฎลามว่า อะไรคืออุปสรรคจำเป็น ท่านกล่าวตอบว่า ไม่สบาย หรือกลัว อัลลอฮฺจะไม่รับการเสาะลาฮูของเขา (ที่เขาทำที่บ้าน)”

(บันทึกโดย Ibn Mājah, 1996 : 652)

คณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดและสัปปุรุษประจำมัสยิดมีความเห็นสอดคล้องกัน มัสยิดในหมู่บ้านมีผู้มาเสาะลาฮูมะอะฮฺที่มัสยิดส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุเป็นสิ่งที่ประจักษ์อย่างหนึ่งว่ามุสลิมในโลกปัจจุบันนั้นเริ่มไม่ให้ความสำคัญกับมัสยิดเป็นสัญญาณลักษณะหนึ่งของการใกล้วันกิยามะฮฺ ดังหะดีษของท่านนบี

((لَا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى يَتَبَاهَى النَّاسُ فِي الْمَسَاجِدِ))

(رواه ابوداود . ت . 449)

ความว่า

“วันอวสานของโลกยังจะไม่เกิดขึ้น จนกว่ามนุษย์จะหิยังและภูมิภาคที่จะสร้างมัสยิดให้ใหญ่โต”

(บันทึกโดย Abu Da‘ud, ม.ป.ป.: 449)

โลกแห่งปัจจุบันผู้คนต่างภูมิภาคที่สามารถสร้างมัสยิดที่ใหญ่โต สวยงามด้วยเครื่องประดับ แต่การประดับด้วยผู้มีเศาะลาฮฺมาอะฮฺนั้นน้อยมาก

3. การละอวฮฺเพื่อเศาะลาฮฺมาอะฮฺของคณะกรรมการประจำมัสยิด

คณะกรรมการประจำมัสยิดและสัปบุรุษมีความเห็นว่าที่สอดคล้องการละอวฮฺโดยรวมของคณะกรรมการประจำมัสยิดอยู่ระดับสูง ยกเว้นเรื่องการจัดพิมพ์วารสารและจัดโครงการเพื่อส่งเสริมเศาะลาฮฺ มาอะฮฺอยู่ระดับปานกลาง ผู้วิจัยเห็นทางคณะกรรมการมีความคิดเห็นว่าระดับชาวบ้านคงไม่จำเป็นต้องพิมพ์เป็นเอกสารเพราะไม่ค่อยมีเวลาได้อ่านมากนัก แต่ในอนาคตคงมีการจัดพิมพ์มากขึ้นตามยุคสมัย

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยเสนอแนะเกี่ยวกับการละอวฮฺของคณะกรรมการประจำมัสยิดในอำเภอเชียงในการส่งเสริมการเศาะลาฮฺมาอะฮฺ

1. ควรศึกษาหาความรู้ ความสำคัญ หุ้กมต่าง ๆ ตามที่ได้รับมอบหมายจากอัลลอฮฺพร้อมเป็นแบบอย่าง ที่ดี เศาะลาฮฺมาอะฮฺที่มัสยิดเนื่องจากสภาพสังคมมุสลิมโดยส่วนใหญ่ในพื้นที่ อย่างไม่เห็นความสำคัญของ เศาะลาฮฺมาอะฮฺเพราะฉะนั้นต้องละอวฮฺอย่างจริงจัง

2. ควรจัดกิจกรรมที่หลากหลายและต่อเนื่องโดยการจัดพิมพ์วารสารและโครงการเพื่อส่งเสริมเศาะลาฮฺมาอะฮฺโดยใช้เทคโนโลยี

บรรณานุกรม

หนังสือ

- การศาสนา, กรม. 2539. คู่มือการบริหารมัสยิดและชุมชน. กรุงเทพฯ : กรมศาสนา.
- ขจัดภัย บุษย์พัฒน์. 2519. ไทยมุสลิม. กรุงเทพฯ : แพรววิทยา.
- สมาคมศิษย์เก่าอาหรับประเทศไทย. 2542. พระมหาคัมภีร์อัลกุรอานพร้อมความหมายภาษาไทย.
 ชาอูดีอาราเบีย : ศูนย์กษัตริย์ ฟ้าฮัด เพื่อการพิมพ์อัลกุรอาน.
- นัควี, อัลลามะฮ์ ซัยยิด สุลัยมาน. 2543. นมาซ ศาสนาอิสลาม แปลโดยบรรจง บินกาซัน.
 กรุงเทพฯ : อัลอามีน.
- “ชาวต้นสน” นามแฝง. 2518. การสร้างมัสยิดประวัติมัสยิดต้นสน. กรุงเทพฯ : ไชยวัฒน์.
- Abu Da’ud, Sulaimān bin al – ‘Ash’as al – sijistaniy al – ‘zdhay. 1997. Sunan Abi Da’ud (سنن أبي داود). Beirut : Dar Ibn Hazam.
- Al – Baniy, Muhammad Nasir al – din. 1997. Sahih sunan Ibn Majah (صحیح سنن ابن ماجه). Maktab al – Ma’arif li al – Nashriy wa al – Tauzi’ li sahihiha Sa’ad bin Abd al – Rahman al – Rashid.
- Al – Bukhariy, Abu Abd al – Lah Muhammad bin ‘Isma’il. 1992. Sahih al – Bukhariy (صحیح البخاری). Beirut : Dar al – fikr.
- Al – Nawawiy, 1401 H. Sharah al – Nawawiy’ ala sahih Muslim (شرح النووي علی مسلم). Beirut : Darul al – fikr.

รายงานการวิจัย

- เจ๊ะมูฮามะฮ์สิน เจ๊ะอูมา. 2545. บทบาทของโต๊ะอิหม่ามกับการพัฒนาท้องถิ่น : กรณีศึกษาจังหวัดปัตตานี. สงขลา : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- เสาวนีย์ จิตต์หมวด. 2527. หน้าที่ของมัสยิดต่อสังคมภาคกลาง วิทยานิพนธ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดลมนรรัตน์ บากา. 2550. มัสยิด: ฐานเศรษฐกิจและทุนวัฒนธรรม. ปัตตานี : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ตายนุส อูสมาน มุหัมมัดรอฟลี แวะหะมะ และชัยนุรดีน นิมา. 2545. การบริหารมัสยิดในสี่จังหวัดชายแดนใต้. ปัตตานี : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

- มานี ชูไทย พิสมัย ฮาซาโนน์ และสิริยา ยูซูฟี. 2542. รายงานการวิจัย เรื่อง การรับรู้บทบาทตนเองของอิหม่ามต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของมุสลิมในประเทศไทย. นครราชสีมา : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุวิชา ยี่สุนทร. 2533. คุณลักษณะของผู้นำมุสลิมที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาชุมชนและแนวทางการจัดการฝึกอบรมผู้นำศาสนาอิสลามเพื่อพัฒนาชุมชนในจังหวัดปัตตานี. ปัตตานี : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- แวอุซ็อง มะแดเฮาะ คลมนรรัตน์ บากา และสุวิชา ยี่สุนทร. 2539. บทบาทมัศยิดในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. ปัตตานี : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.